

SVENSKA
ESPERANTO-
TIDNINGEN

La Espero

1992 · 2

EBBE VILBORG

ORDBOK
SVENSKA-
ESPERANTO

Äntligen!

ESPERANTOFÖRLAGET

ETT INFORMATIONSNUMMER FÖR DIG
SOM VILL VETA MERA OM ESPERANTO

La Espero

Organ för
Svenska Esperantoförbundet

ISSN 0014-0694
Aprilo 1992 / 80-a jarkolekto
Fondita en 1913

Redaktör: Leif Nordenstorm, Björknäsvägen 3 C, 961 34 Boden,
tel. 0921-123 54

Frågor om prenumeration o.dyl.:
Esperanto-Centro, Brunnsgatan 21,
111 38 Stockholm, tel. 08-11 74 34

Ansvarig utgivare: Leif Nordenstorm

Sättning: Leif Nordenstorm, Per Aarne Fritzon

Utformning: Omnibus, Tyresö

Tryck: BodoniTryck AB, Stockholm 1992

Prenumeration: 135 kr. Gåvoprenumeration till utlandet: 75 kr.
Prenumerationsavgift för *La Espero* ingår i medlemsavgiften. Postgiro 20 12-3, Esperantoförbundet.

Esperantoförbundet

Adress: Esperanto-Centro,
Brunnsgatan 21, 111 38 Stockholm,
tel. 08 -11 74 34

Öppettider: Vintertid alla vardagar, men säkrast måndag och torsdag kl. 11-13 och 17.30-19.

Postgiro: 20 12-3, Esperantoförbundet

Medlemsavgift 1992:

Direktansluten medlem 135 kr.
Familjemedlem (utan tidning) 60 kr.
Ungdomsmedlem (max 20 år) 60 kr.
Medlemmar under 30 år är samtidigt medlemmar i Sveriges Esperantisters Ungdomsförbund och får dess tidning *Kvinpinto*. Om du inte får den, meddela ditt födelseår till EsperantoCentro.

Esperantoförlaget

Postadress: Box 7502, 200 42 Malmö

Besöksadress: Möllevångsgatan 20B,
Malmö

Telefon: 040-12 20 29

Postgiro: 578-5

Telefontid: 1 september-15 maj: torsdagar kl. 17-18. Skriftliga beställningar expedieras under hela året.

Expedition: Wivi Nilsson

Styrelsens ordförande: Tomas Jansson,
Storgatan 13, 753 31 Uppsala

Ny adress/Nova adreso

La-¹⁰Esperos redaktör flyttar och har ny adress fr.o.m. 1 april:
La redaktoro de *La Espero* havos novan adreson ekde la 1-a de aprilo:

Leif Nordenstorm
Björknäsvägen 3 C
961 34 BODEN

Tel: 0921/123 54

Anmäl dig till

kongressen i Wien 25 juli-1 aug 1992.

Kongressavgiften i svenska kronor:

Kategori	från 920401
Direktmedlem i UEA (ej MG)	890
Ej direkt medlem i UEA	1035
Medföljande, handikappad eller ungdom (under 30 år 1992-01-01), direktmedlem i UEA	600
Medföljande, handikappad eller ungdom, som inte är direkt medlem i UEA	745

Beställ anmälningsblanketter hos: Lisbet Andreasson, Södra Rörum pl 455, 242 94 Hörby, tel: 0415/501 52. Blanketten skall sedan skickas tillbaka till samma adress.

All betalning sker till: pg 14 74 29 - 5, Esperantoförbundets specialkonto, Hörby. Ange på talongen vad som avses.

Ĉiu vulpo sian voston laŭdas.

[PROVERBO EL LA PROVERBARO DE L L ZAMENHOF, KOMPOSITITA PER LA LITERTIPO GOUDY THIRTY]

OMNIBUS: Produktado de libroj, gazetoj kaj reklamiloj en esperanto, sveda kaj aliaj lingvoj; ankaŭ cirilaj literoj.
Pli ol du mil malsamaj litertipoj je dispono.

OMNIBUS · Box 135 · 135 23 Tyresö · Tel. 08-742 83 36 · Fakso 08-712 39 93

Äntligen utkommen!

Efter många års otålig väntan är den äntligen här: ordboken från svenska till esperanto*. Läs vad ordbokens författare säger själv i förordet till boken:

En ny utförlig ordbok från svenska till esperanto har i flera decennier varit ett önskemål inom den svenska esperantorörelsen. Den gamla ordboken av Jansson-Lindén-Gerdman kompletterades 1975 med *Supplement till Svensk-esperantisk ordbok*; den snabba utvecklingen inom båda språken gjorde emellertid en fullständig omarbetning nödvändig. Manuskriptet var i huvudsak avslutat i början av 80-talet. På grund av främst tekniska orsaker drog emellertid färdigställandet ut på tiden. Den långa tidsutdräkten har naturligtvis inneburit en nackdel, i synnerhet som åtskilliga nya språkliga hjälpmedel publicerades under det gångna decenniet. En del nödvändiga ändringar och tillägg infördes vid en revision av korrekturet 1990-91.

En ordbok av detta format är egentligen inte ett enmansjobb. Under arbetets gång har jag varit lycklig nog att få mängder med förslag och påpekanden, för vilka jag här uttrycker min tack samhet. Sven Alexandersson†, Derk Dam, Roland Lindblom, Franko Luin och Oskar Svantesson har under olika faser av arbetet lämnat värdefullt stöd.

Ordboken omfattar inemot 50 000 uppslagsord. Min strävan har varit att täcka det moderna svenska ordförrådet och dessutom ta med facktermer som kan anses vara av allmänt intresse. Mycket arbete har lagts ned på fraseologi och fasta uttryck.

Huvudkällan för esperantoorden har varit *Plena Ilustrita Vortaro*. De ord som ej återfinns i denna eller dess supplement har markerats med en ring;

en lista över dessa ord finns på sidorna xiii – xv. De (ytterst få) ord som föreslås av ordboksförfattaren har markerats med *ev.* (= eventuellt, *inte* 'evitinda!'). För facktermer har jag utnyttjat de få svensk-esperantiska terminologier vi har (elektroteknisk av Alexandersson, byggnadsteknisk av Moberg, järnvägstermer av Bengtsson, fåglar och träd av Markheden, matematisk av Kiselman). Här återstår emellertid det mesta att göra, och det vore önskvärt att våra fackmän inte bara sysslade med terminologi på det internationella planet utan också uppmärksammade kopplingen till modersmålet. I övrigt har även här *Plena Ilustrita Vortaro* varit vägledande; efter publicerandet av *Esperanta Bildvortaro* (1988) har hänsyn tagits även till denna. Jag har dessutom haft tillgång till en stor del av de internationellt använda fackordböckerna; nämnas bör främst Briano (musik), Clissold (sjötermer), Duncan (kemi), Munniksma (ekonomi och handel), Münnich (datatermer), Ujlaky-Nagy (sport).

De återstår att hoppas att verket i föreliggande skick åtminstone i stort kommer att motsvara de förväntningar som ställts på det. I en ständigt föränderlig värld riskerar en ordbok att vara föråldrad redan när den utkommer. Kanske kan den moderna tekniken medverka till att våra ordböcker i framtiden kan publiceras med kortare intervaller och på så sätt hålla det aktuella ordförrådet tillgängligt för språkbrukarna.

Göteborg, våren 1992

Ebbe Vilborg

*) Alla som förhandbeställt ordboken kommer att ha den i sin hand före utgången av april.

Esperanto: En resurs för mänskligheten

Som språklärare var jag mycket skeptisk till esperanto, när jag för ett antal år sedan ställdes inför en grupp esperantolärare för att föreläsa om språkmotodik. Jag märkte att det så kallade "konstgjorda" språket elegant användes av deltagarna sinsemellan, och idag – efter att ha varit lärare på Karlskoga Folkhögskolas esperantolinje under fyra år – vet jag att det fungerar lika bra som vilket annat språk som helst.

Man läser böcker, umgås, skämtar och sjunger på esperanto. Enda skillnaden är att man lär sig språket många gånger snabbare. På våra esperantolektioner talar läraren esperanto från första början och eleverna är snart med i körsvaret och enkla strukturer. Efter en knapp vecka skriver de sin första uppsats. Det snabba inlärandet i sig motiverar och entusiasmerar eleverna.

Många elever reagerar antingen med förvåning eller ilska över att ha undanhållits esperanto under sin skoltid. En tysk gymnasist lärde sig en så fantastisk fin esperanto på mindre än en termin att han på ett utmärkt sätt kunde leda en sommarkurs i konversation.

När man dessutom vet att kunskaper i esperanto bevisligen underlättar annan språkinläring är det ett oerhört slöseri med tid, pengar och elevers energi att inte införa esperanto i skolorna. Utbildning av lärare skulle kunna ske på mycket kort tid.

Ett språk för alla

Esperanto är fortfarande ett litet språk, men det är spritt över i stort sett hela världen. Den första läroboken publicerades år 1887 av den judiske ögonläkaren L.L. Zamenhof i Warszawa, och det finns inget annat språk som så snabbt spridits över världen – och märk väl, detta helt utan erövring, krig eller kolonisation.

Elever från Kina, Japan och slaviska länder har berättat hur mycket snabbara de lär sig esperanto än andra språk. En kines, som nu deltar i esperantokursen, har visat att principerna för ordbildning i kinesiska och esperanto

har mycket stora likheter. Det är säkert en bidragande orsak till att det finns så många esperantister i Kina. Man satsar där också på TV-undervisning, vissa tider upp till fyra gånger i veckan.

Lätt att lära

Människor från olika länder känner igen sig i något – det internationella basordförrådet, den regelbundna stavningen, den logiska grammatiken eller den geniala ordbildningen. Tiden har hunnit i-fatt esperanto, nu behöver världen ett neutralt och jämlikt språk som alla kan anamma.

Esperanto fungerar utmärkt, vilket bland annat våra kurser under fyra år har visat. Efter några månaders studier kan eleverna även utanför klassrummet använda språket, något som man inte uppnår i andra språk – ofta inte ens efter många år studier.

Mängder av böcker översatts årligen, de flesta av världslitteraturens klassiker finns redan på esperanto – några kända

svenska verk som översatts på senare år är Anjara, Bröderna Lejonhjärta och Röde Orm. Det finns även en livlig utgivning av originallitteratur som når en intresserad läsekrets över hela jorden. Det utkommer hundratals tidningar och tidskrifter, och flera internationella radiosändningar på esperanto kan avlyssnas varje dag.

Esperantotalande reser över hela världen och deltar i kongresser och olika kulturbegivenheter året runt. När esperantorörelsen firade sitt 100-årsjubileum 1987, samlades i Warszawa 6000 människor från mer än 60 länder utan en enda tolk. I sommar kommer den stora världkongressen att äga rum i Wien – säkert den största begivenheten, men ändå bara en i mängden av olika arrangemang.

Enorma kostnader

Ett 25-sidigt FN-dokument kostar ca. 120.000 kr i översättning och utskrift bara till de privilegierade språken arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska. Då har man ändå inte räknat med indirekta kostnader som papper, maskiner, tolk- och översättarutbildning m.m. Är det moraliskt försvarbart att minst 30 procent av budgeten ska förlösas på språkproblem när dessa pengar i stället kunde gå till människor i nöd – till mat, mediciner, transporter, utbildning och annat? Med ett internationellt och lättlärt språk skulle dess kostnader minimeras drastiskt.

Inom EG, där alla ingående språk är likvärdiga, är språkproblemen ännu mer påtagliga. Allt från EG-pass till digra lagtexter översätts till alla berörda språk. Jag såg en uppgift om att bara "karamellbestämmelser" inom EG behandlas med 29.000 ord, och detta på varje språk. Man förstår att det är så tyst i debatten när det gäller språkfrågan inom EG.

Vad kommer detta att kosta om 10-20 år då medlemsantalet kanske är 50 länder och allt ska tolkas och översättas till alla språk? Dessutom kan man inte förvänta sig att tolkar alltid ska kunna

Brev från Eskola

EG och språkfrågan

Den tyska regeringen har under en tid allt hårdare drivit kravet om att tyska språket skall få en starkare ställning inom EG. För närvaran de är alla de tolv medlemsstaternas språk i princip likabehandlade. (Det enda undantaget är iriska, som endast används i vissa dokument.) Många dokument översätts dock bara till engelska och franska, eftersom översättningskostnaderna annars skulle bli för stora.

Ekonomisk makt

De brittiska och franska regeringarna förhåller sig dock kallsinniga till Tysklands krav om att tyskans ställning skall stärkas. Det räcker med att Tyskland har övertaget på det ekonomiska planet. Att ge samma land fördelen att dess språk används som EG-arbetspråk vore för mycket.

Tyska myndigheter menar dock att det är en allvarlig orättvisa att vissa officiella EG-dokument endast utges på eng-

elska och franska. De tyska företagens konkurrensförmåga hämmas av detta, anser de.

Trettio officiella språk i framtiden?

Kommer EG i framtiden att ha trettio officiella språk i stället för de nuvarande elva: danska, engelska, franska, grekiska, iriska, italienska, katalanska, nederländska, spanska, tyska och portugisiska? Så blir troligen fallet om allt fler länder blir EG-medlemmar. Utan tvekan kommer

byråkratin och översättningskostnaderna att skjuta i höjden.

Ett allas andra språk

Inte heller verkar det som om EG:s medlemsländer skulle kunna enas om att välja engelska, tyska, franska eller något annat språk som det enda arbetspråket. Varken Storbritannien, Tyskland eller Frankrike vill gå miste om den förmån det innebär att det egna språket blir gynnat.

På sikt är esperanto den enda möjliga lösningen. Esperanto är lättlärt och en rättvis lösning: det ger inte något land förmåner som de andra inte får. Esperanto kan bli ett allas andra språk, inte bara för EG, utan för hela världen.

Så får vi bara se om EG och världen väljer den enda möjliga lösningen... eller att leva vidare med språkproblemet olöst.

Leif Nordenstorm

finnas till hands utanför kongresslokaler, där många diskussioner förs, och då är man hänvisad till bara de delegater vars språk man råkar kunna. Världens framtid är för viktig för att överlåtas åt människor som bara ibland och då indirekt kan prata med varandra. Klarsynta inser säkert att det behövs ett rättvist, neutralt, väl fungerande språk – och ett sådant finns redan.

Ensidig satsning

Sverige är kanske det land som ensidigast satsat på engelskan som andra språk. Idag straffar det sig – bristen på folk med goda kunskaper i tyska, franska, spanska och andra språk är uppenbar.

Dessutom chockas många ungdomar idag vid utlandsresor av att engelskan inte alls är så självklar. Under andra epoker trodde man att latinet, franskan eller tyskan var eviga världsspråk, men detta avgörs inte av vad som vore lämp-

ligast, utan av tillfälliga omständigheter kring ekonomisk eller politisk makt. Nya världsspråk kan inom ganska kort tid mycket väl bli t.ex. spanska eller japanska, helt beroende på den ekonomiska utvecklingen.

Esperanto däremot har karaktären av ett för alla neutralt och jämlikt språk. Det tar inte över och undantränger andra språk, utan bidrar snarare till att bevara de olika modersmålen och kulturerna, eftersom esperanto inte representerar några enskilda partsintressen.

Människan har idag börjt förstå vikten av att leva i samklang med naturen och bevara alla växt- och djurarter. En värld med exempelvis bara vackra rosor vore tråkig och hjälplös.

Alla arter behövs. Allt fler börjar också inse att vi måste bevara alla kulturer med alla deras rikedomar och variationer, och det som bär upp dessa kulturer är alla världens språk. Esperanto innebär allas rätt till sitt modersmål med ett

internationellt och rättvist språk som länk mellan folken.

Ungdomar är ofta öppna för esperanto och tankar kring en rättvis mellanfolklig kommunikation. De som börjar läsa esperanto ställer alla frågor varför inte myndigheter ger sitt stöd åt ett internationellt språk, som är klart billigare och snabbare än andra språk och som dessutom bevisligen underlättar all annan språkinläring.

Var finns den skolpolitiker som inte bara talar om internationalisering, utan vågar göra något praktiskt inom skolan för mellanfolklig kommunikation?

Efter fyra års esperantoundervisning är jag som språklärare övertygad om att esperanto, förr eller senare, får sin plats på skolschemat – inte bara i Sverige utan över hela världen.

Lars Forsman

Brev från Karlskoga

Esperantovänner!

På Karlskoga Folkhögskolas Esperantolinje finns det nu en fantastisk chans för "ungdomar" mellan 20 och 45 år att kunna studera, bo och äta mycket förmånligt under åtta veckor. Studiebidra-

get, som inte behöver betalas tillbaka, är idag ungefär 4.000 kr, och med ett eventuellt stipendium från Esperantoförbundet får man de två månaderna nästan gratis! Informera dina vänner, barn och barnbarn!

Esperantostudier 24 timmar i veckan

ger goda kunskaper. Det talade språket är i centrum och via bilder, språkmodeller och inlärningsstudio sker undervisningen efter ett par veckor helt på esperanto.

Så kom själv eller berätta för dina vänner att de är välkomna hit för att lära sig esperanto och på så sätt möjliggöra för oss att fortsätta med kurserna. Skolan har nämligen en mycket stor kursverksamhet och många får helt automatiskt kontakt med och information om esperanto. Vi märker här i regionen att synen på esperanto hos myndigheter och privatpersoner har blivit allt mer positiv.

Du som redan kan esperanto är välkommen att delta på en av våra fortsättningskurser och på så sätt bruka dina kunskaper och stimulera esperantomiljön kring våra kurser. (Varje termin anordnas en nybörjar- och en fortsättningskurs, och många går båda.)

Sommarkursen på Karlskoga Folkhögskola pågår 6–11 juli 1992. Som vanligt erbjuder vi undervisning på olika nivåer med trevliga gemenskapskvällar.

Thore Skogman gör en fin insats för esperanto och har talat varmt för språket i olika radiosammanhang. Ring gärna till radion och fråga/informera om sångerna *Esperanto*, *Esperanto* (insjungen både på svenska och esperanto), *Tio tusen röda rosor* (sv., esp.) och *Europa, Ecu, Esperanto* (sv. – snart även esp.). Den senaste fick gott mottagande i Radio Örebro som ett fint inslag i "vår kommande internationalisering" – viktiga ord från en radioreporter.

Sånggruppen **Trifolio**, bestående av f.d. elever på skolan, har sjungit in en kassett med 15 esperantosånger. Trevligt att lyssna på de skönsjungande flickorna på fester, möten, lektioner, radioprogram eller informationskvällar. Ring eller skriv till Lotta Johansson, Skolgatan 21 A, 693 30 Degerfors, tel: 0586/412 11. Kassett med sånghäfte kostar 65 kr.

Esperantotröjor med 100-årsjubileumsmärket i grått, vitt eller rött finns i massor. Ring Anders på tel: 0586/548 11. Långärmade tröjor kostar 150 kr, T-tröjor (endast vita) kostar 80 kr.

Med hopp om att du värvar någon till en kurs i Karlskoga, önskar jag dig ett fint esperantoår!

Många hälsningar,

Lars Forsman

Esperanto-linjen 1992

Åttaveckorskurser

Varje termin kan du gå en eller två 8-veckorskurser.

Varje termin börjar med en nybörjarkurs. Undervisningen sker mer och mer på esperanto och du lär dig enligt bilder och strukturer. Det talade språket är i centrum. Men du får också annan träning – redan efter en vecka kan du skriva ett enkelt brev.

Efter åtta veckor kan börja på fortsättningskursen. Då ansluter sig också andra elever, som någon gång tidigare studerat esperanto. På fortsättningskursen är arbets- och umgängesspråket enbart esperanto.

Du studerar esperanto ungefär 24 timmar/vecka inkl. övningar i vår inlärningsstudio, och du kompletterar med fem veckotimmar i andra ämnen, t.ex. data, musik, textil, keramik, gymnastik m.m.

I år kan du anmäla dig till följande 8-veckorskurser:

Fortsättningskurs	16/3–22/5	1992
Nybörjarkurs	24/8–16/10	1992
Fortsättningskurs	26/10–18/12	1992

Kostnader för en 8-veckorkurs

Studier, mat och logi (exkl. helg- och kvällsmål)	ca. 4.700 kr
För boende i Karlskoga:	
Studier och lunch	ca. 1.600 kr
Litteraturkostnader	ca. 150 kr

Sommarkurser

Varje sommar arrangeras en sommarkurs med nybörjar-, fortsättnings- och konversationskurs. Utländska lärare leder de högre nivåerna. Vid kvällskaffet information, diabilder, video, sång och annan underhållning.

Kostnader för sommarkurs 1 vecka

Studier, mat och logi i dubbelrum	ca. 1.900 kr
Enkelrum, tillägg	300 kr
Studier, lunch och kaffe	ca. 975 kr
Litteraturkostnad	ca. 50 kr

Studiebidrag (utan återbetalningsskyldighet) kan sökas av dig mellan 20 och 45 år: 1.900 kr/mån. Studiestöd för dig under 20 år: 760 kr/mån. Vuxenstudiestöd söks kvartalet innan studierna påbörjas

Karlskoga folkhögskola
Box 192
691 24 Karlskoga
Tel: 0586/503 60

Ordpussel!

I svenskan gör man flera ord av ett genom att lägga till stavelser: trevlig – otrevlig, vänlig – ovänlig, glad – gladare – gladast. Med det är ett oregelbundet system. Man säger ju inte varm – ovarm, stor – storare – storast. Esperantos ordbilning är helt regelbunden. Det finns 40 tilläggsstavelser, som var och en har en viss bestämd betydelse. Vilka ord saknas i följande lista? När du fyllt i orden kan du gå vidare till uppgifterna där det gäller att översätta till esperanto!

vid-i se	vid-ebla synlig	arb-o träd	arb-aro skog
kompreni förstå	kompreni begriplig	insulo ö	insularo skärgård
legi läsa	legebla	monto berg	montaro
manĝi äta	manĝebla	tendo tält	tendaro
fos-i gräva	fos-ilo spade	labor-i arbata	labor-ejo arbetsplats
tranĉi skära	tranĉilo kniv	kafo kaffe	kafejo kafé
pesi väga	pesilo	lerni lära	lernejo
fajfi vissla	fajfilo	ĉevalo häst	ĉevalejo
Vilken tilläggsstavelse anger			
grupp, samling, kollektiv:		plats:	
hjälpmedel, redskap:		möjlighet:	

Översätt till esperanto!			
bi abelo	bisvärm	sy kudri	synål
höra aŭdi	hörbar	trycka presi	tryckeri
leka ludi	leksaker	böja fleksio	böjlig
bok libro	bokhandel	kort karto	kortlek

Även om du inte kan de grammatiska termerna i följande uppgift kan du nog fylla i listorna – titta på ändelserna och jämför ordens betydelse.	
stark	styrka
fort-a	fort-o
varm	värme
varma	varmo
tyst	tystnad
silenta	silento
tänka	tanke
pens-i	pens-o
sova	sömn
dormi	dormo
besluta	beslut
decidi	decido
Vilken ändelse anger	
substantiv:	
adjektiv:	
verb:	
Översätt till esperanto!	
mod	kuraĝo
modig	
våga	
risk	risko
riskabel	
riskera	
framgång	sukceso
framgångsrik	
lyckas	

"DX-ado" kaj mond-radioaŭskultado

En La Espero 1991:5-6 vi povis legi pri "Kiel aŭskulti esperantajn radioprogramojn", pri diversaj eblecoj superi la teknikajn malfacilaĵojn (*svårigheter*) por aŭskulti eksterlandajn radioprogramojn.

Nun temos pri la hobbio DX-ado (*DX-ing*), aŭ mond-radioaŭskultado (*världsradilyssning*), kiel oni pli ofte nomas ĝin. Mondradioaŭskultanto kompreneble havas la hobion aŭskulti eksterlandajn radioprogramojn. Tio tamen ne estas ĉio. Li ankaŭ korespondas kun la eksterlandaj radio-stacioj, sendante al ili leterojn kun opinioj pri la programoj, deziroj pri muziko kaj demandoj. Mondradioaŭskultanto ankaŭ partoprenas konkursojn de la radiostacioj, kaj plibonigas sian lingvoscion.

Konfirmkartoj

Multaj radioaŭskultantoj kolektas konfirmkartojn (*QSL-kort*). Tio estas bela poŝtkarto, sur kiu la radio-stacio konfirmas ke li vere aŭskultis iliajn programojn. Por ricevi konfirmkarton, la radio-

aŭskultanto devas skribi raporton pri aŭdebleco (*lyssnarrapport*) kaj priskribi la enhavon de la programo. Ricevinte la raporton, la radiostacio kontrolas la priskribitan enhavon kaj sendas konfirmkarton al la aŭskultanto. Mondradioaŭskultantoj kolektas konfirmkarton kaj nombras kiom da stacioj en kiom da landoj ili aŭskultis. Ili ankaŭ aranĝas konkursojn pri mondradioaŭskultado.

Raportoj pri aŭskultado estas tre utilaj por la radioteknikistoj, ĉar pro la indiko de aŭskultebleco (*hörbarhet*), ili scias ĉu daŭre sendi sur la sama frekvenco aŭ ĉu ili devas ŝanĝi frekvencon. La raportoj ankaŭ estas utilaj al la redakcianoj, ĉar per la raportoj kaj leteroj, la redakcioj scias ke homoj vere aŭskultas iliajn programojn, kaj kion la aŭskultantoj opinias pri la programoj.

La Espero en venonta numero aperigos formularon por raportoj pri aŭskultado. Kopiu ĝin kaj uzu ĝin.

Leif Nordenstorm

Adresoj de radiostacioj:

Estona Radio, Esperanto-fako, 200100 Tallinn, Estonio; **Litova Radio**, Esperanto-fako, LT-232674 Vilnius, Litovio; **O.R.F.**, Esperanto-fako, A-1136 Wien, Aŭstrio; **Radio Habana Cuba**, Esperanto-sekcio, Apartado 70-26, La Habana, Kubo; **Radio Pekino**, Esperanto-fako, Beijing, Ĉinio; **Radio Polonia**, Esperanto-Redakcio, Poŝtkesto 46, PL-00-950 Warszawa, Pollando; **Radio Roma**, Esperanto, C.P. 320, Centro Corrispondenza, I-00100 Roma, Italio; **Radio Zagreb**, Esperanto-fako, YU-41000 Zagreb, Jugoslavio; **Radiovaticana**, Esperantp-fako, Piazza Pia 3, I-00193 Roma, Italio; **Svisa Radio Internacia**, Esperanto-fako, CH-3000 Bern 15, Svislando.

Nia lingvo

Precizigo de la signifo de "radio"

Atingis min jena demando de la redaktoro de *La Espero*: "Kio estas **radio**? Apud 'mallarĝa brila strio' kaj aliaj signifoj, kiujn PIV priskribas, mankas 'sendado de elektromagnetaj ondoj'. En la ĝenerale uzata lingvo oni tamen ofte parolas pri radio-programoj. Radio Svisa Internacia ktp. Ĉu **radio**- vere estas nur scienca vortkomenco aŭ ĉu ĝi radikiĝis?"

La radiko radi/o en vortaroj

Rad- estas Fundamenta radiko, kiu en

Universala Vortaro havas ekvivalentojn en la kvin etnolingvoj, signifantajn primare rektlinian brilan strion, elirantan el lumanta korpo. Nur ĉe la franca traduko estas aldonita la klarigo, ke krom *rayon de lumière* (lumradio), ĝi estas ankaŭ *rayon de roue* (spoko). En la rusa parto de *Akademijaj korektoj de la Universala Vortaro* (1913), ankaŭ tiu dua senco estas registrita.

En *Plena Vortaro* (PV, 1934) la artikolo "Radio" ricevis jenajn novajn difinojn: "5. = radiofonio, radiado: radiostacio."

PV klarigas, ke 'radiofonio' estas "telefona sistemo, kiu uzas la proprecojn de elektromagnetaj ondoj." Rimarku, ke la novaj signifoj de **radi-**, rilatantaj al dissendado de elektromagnetaj ondoj, estas inkluditaj en la artikolo pri la Fundamenta radiko **radi-**. PV ne traktas 'radio-' kiel internacian vortkomencan. En la *Suplemento* de PV, kiu datiĝas de 1953, aperas kiel aparta kapvorto **radiofono**, kun la signifo "radiofonia ricevilo".

La frua uzo de radio en fakpublikajoj

Apogas la difinojn en PV la lingvouzo en radioteknikaj libroj, pluraj el kiuj estis publikigitaj antaŭ la eldono de PV. Jen la listo de titoloj, kiujn mi sukcesis kompili.

1924 *Internaciona Radio-Lexiko* de Feder kaj Nordin, Stokholmo. Ĝi estas libro verkita en Ido.

1925 *Internacia Radio-Leksikono* de Pierre Corret, Parizo.

1926 *Radio por Esperantistoj* de Internacia Radio-Asocio, Parizo.

1927 *Radio-amatora Vortaro kvinlingva* de Otto Ginz, Prago.

1928 *La evoluo de la telefonio* de ing. J.R.G. Isbrücker, Berlino. La aŭtoro skribas pri elektromagnetaj ondoj en la senfadena telegrafio kaj telefonio, kaj uzas esprimojn kiel "radiotelegrafio", "radioteknikistoj" kaj "radiotelefonio". Mankas la termino "radiofonio".

1934 *Mi komprenas fine la radion!* de Eugène Aisberg, Budapeŝto. La subtitolo estas: Amuza kaj populara enkonduko en la radioteĥnikon.

1960 *Radio-Terminaro* de Alec Venture, Oakville, Ontario, Kanado. La aŭtoro uzas terminojn kiel "radiotelefono/radiotelefonio", "radiotelegrafado/radiotelegrafio" kaj "radiovido" (= televido), sed ne registras "radiofonio".

1973 *Radioamatora Esperanto-Terminaro por Radiofonio* de B.J. Chambers, Wahiawa, Havajo. Ĝi estas provo traduki la radioamatoran ĵargonon en Esperanton.

PIV ŝanĝas la klasifon

Okaze de la eldono de *Plena Ilustrita Vortaro* (PIV, 1970), la artikolo pri **radi-** estis modifita. Pritraktita estas radiado de lumaj kaj nelumaj fontoj de energio, sed elektromagneta radiado estas menciita nur konekse kun iksoradioj. En aparta artikolo **radio-** estas difinita kiel scienca vortkomenco indikanta, ke temas pri nelumaj radiadoj aŭ elektromagnetaj ondoj. Kiel ekzemploj troviĝas kunmetaĵoj kiel la sekvaj: radioastronomio, radiofotografio, radiogvidado, radiokomunikado, radiostacio, radioteleskopo. Poste sekvas apartaj kapvortoj komenciĝantaj per "radio-", sed ili ne estas traktitaj kiel kunmetaĵoj de **radio-** kaj alia morfemo: radioaktiv/a, radioamator/o, radiofon/o, radiofoni/o, radiograf/i, radiogram/o, radiolog/o, radiometr/oradioskopi/o. La artikolo pri "radiofoni/o" tekstas jene: "1.

radiodissendado; 2. telefona sistemo, kiu uzas la proprecojn de elektromagnetaj ondoj." "Radiofon/o" estas difinita kiel "ricevilo por radiofonio". Tamen, ne estas indiko, ke mallonga sinonimo de **radiofonio** kaj **radiofono** estas **radio**.

La Slipara Vortaro

Ankoraŭ unu ŝanĝo de klasifo efektiviĝis en 1976, kiam la kompilinto de *Slipara Vortaro*, Rüdiger Eichholz, remetis **radi/o** en la saman artikolon, kie ĝi estis antaŭ pli ol 40 jaroj en PV, kaj donas al ĝi du signifojn: 1. "komunika sistemo ebliganta dissendadon de parolaj kaj muzikaj programoj per modulitaj elektro-magnetaj ondoj"; 2. "komunlingva mallongigita formo de radio-ricevatoro (aŭ radio-ricevilo, radiofono)." En *Esperanta Bildvortaro* (1989), kompilita de Rüdiger Eichholz, bildpaĝoj 234 kaj 235 (Radiofonio I kaj II) ilustras plurajn radioterminojn.

Reviziata eldono de PIV

Espereble la nuna reviziado de PIV fare de la eldonisto, SAT, inkludos ankaŭ modifon de la artikolo pri **radi/-**, por ke ĝiaj vortformoj, difinoj kaj ekzemplaj frazoj konformiĝu al la aktuala uzado rilate elektromagnetajn ondojn.

Bernard Golden

[Rimarko de la kompostanto:

Indas atentigi pri aspekto, kiun la artikolo nur implicas: Multaj esperantistoj en kunmetoj ĉiam uzas la formon **radio-** (radioaparato, radioprogramoj ktp.), ŝajne pensante, ke la radiko estas **radio/-**, sed forgesante, ke ili tiukaze devus diri "aŭskulti la radion", "perradioa anonco" k.s.! Eble tiun konfuzon kaŭzis PIV, en kolizio kun la internacia uzo. La supra artikolo de B. Golden klare montras, ke malgraŭ PIV la preparolata vorto estas identa kun la Fundamenta radiko **radi/-**, kun plilarĝigita senco. Tio signifas, ke ĝi kondukas tute normale kaj ke tial bone eblas forlasi la substantivfinaĵon en kunmetoj: radi-aparato, radi-elsendo, radi-aŭskultanto ktp, kio ofte sonas kaj direblas pli glate. Analoĝe cetere estas pri la internacia vorto **video**. Unu inter multaj kritikindaĵoj pri la *Suplemento* de PIV estas, ke ĝi difinas **video-** kiel "internacia prefikso". Tio ja malbligis la plene internacian uzon de la formo **vide/o** kiel memstara vorto, kaj ankaŭ cetere fuŝas la esperantan vortkonstruon – ekz. la adjektivo fariĝus "videoa"... La vortkonstruo pli glatas, se oni konsideras **vide/-** kiel la radikon: registrita per video, filmita videe, pervidea dokumentado, vide-aparato, vide(o)filmo, ktp.

P.A. Fritzon]

Tra la mondo

250 organisationer använder 26 språk

Fischer Verlag i Tyskland har gett ut en ny bok om internationella organisationer. Boken innehåller information om ungefär 250 huvudsakligen mellanstatliga organisationer: datum för grundandet, mål, medlemmar, organ, högkvarter, arbetsspråk, finansiering, aktiviteter, samarbete med andra organisationer, o.s.v. Här är statistik om organisationernas arbetsspråk:

72 har inte något officiellt arbetsspråk, 31 har ett (18 engelska, 10 franska, 3 något annat), 52 har två (i 37 fall engelska och franska), 27 har tre, 31 har fyra, 14 fem, 11 sex och 2 använder 7 arbetsspråk. "Segrare" är EG som använder upp till 11 arbetsspråk! (Sedan en tid också katalanska.)

De åtta vanligaste arbetsspråken är

engelska (används av 143 organisationer), franska (134), spanska (56), tyska (43), arabiska (25), ryska (24), portugisiska (12) och italienska (11). Ytterligare 18 språk är officiella i vissa internationella organisationer.

EG har den största översättningsapparaten i världen. I den tjänstgör 2500 översättare och 3100 tolkar. Kostnaden för en sådan stab är 1,4 miljarder ecu per år. Varje år framställs en miljon sidor. EG:s officiella organ kommer vissa arbetsdagar ut på upp till nio språk...

Walter Klag

(enligt *Monato* 2/1992)

Europeisk esperantotidning

Den senaste nyheten bland världens esperantotidningar är *Eŭropa Esperantisto*. Den handlar om europeiskt samarbete

och om esperantos användning i Europa. I det första numret kan man bl.a. läsa om det europeiska samarbetet i framtiden.

Comenius 400 år

28 mars firas fyrahundraårsjubileet av Jam Amos Comenius (Komenský) födelse. Den tjeckiske filosofen som redan på 1600-talet var en föregångsman inom utbildning. Han lanserade också idén om ett allas andra språk i sina två verk *Via lucis* (Ljusets väg) och *Panglottia* (Ett universellt språk).

Waringhien död

Gaston Waringhien, ordförande i Akademio de Esperanto 1963–1979, och författare till den normerande ordboken *Plena Ilustrita Vortaro de Esperanto* avled 20 december 1991. Han är en av de personer som betytt oerhört mycket för esperantos utveckling, främst genom sitt

outtröttliga arbete med ordboken PIV, men också som flitig översättare av bl.a. fransk poesi till esperanto.

Belönad essä

Nyazeeländaren Mark Fettes har av Organisationen för europeiska studier tilldelats Maxwell-priset för en essä som jämför esperantos och engelskans möjligheter att bli framtidens språk för europeiska mellanfolkliga kontakter.

Fettes slår fast att engelska är ordentligt spritt bara på Irland, i Nederländerna och Skandinavien. Esperanto är ett minoritets-språk överallt, men lätt att lära sig och innebär en lösning av språkfrågan som är politiskt acceptabel för andra parter.

Skivkatalog

En skiv- och kassettkatalog med musik på esperanto har utgivits av rockklubben **Eurokka**. Den innehåller LP- och CD-skivor samt kassetter med rock och annan modern musik på esperanto.

Tra la lando

Esperanto i Dagens Nyheter

28 januari skrev Jackie Jakubowski en halv sida om esperanto i *Dagens Nyheter*. Vi citerar: "Endast ett språk, esperanto, skapat på 1880-talet av en ensam amatörlingvist och ögonläkare, Lazar Ludwik Zamenhof, tycks ha funnit en kompromiss mellan dessa två tendenser (alltför regelbunden ordbildning som avlägsnar orden från de internationellt kända, och allt för svårinlärda ordbildning) och lyckats få en tämligen bred internationell spridning. I dag talas esperanto av många människor i hela världen. Det finns en rik litteratur inom de mest skilda ämnesområden med ca 33 000 olika titlar."

Esperanto som modersmål

Lilla Jasmin i Malmö, 2 år och 6 mån, får, liksom storebror Johan, 6 år, lära sig tre språk från början. Med pappa Sten

talas de svenska, med mamma Beatrix ungerska och tillsammans esperanto.

I själva verket är de långt ifrån ensamma. Över hela världen finns några hundra barn som är *denaskaj esperantistoj*, esperantister sedan födseln, och lärt sig esperanto samtidigt som ett annat modersmål. Inte att undra på att det både finns slang och poesi på esperanto.

Skövde-klubo nun 60-jara

Klubo Esperantista en Skövde fariĝos en 1992 sesdek-jara. La jarkunveno, kiu reelektis Karl-Gustaf Gustafsson prezidanto, antaŭvidas celebradon de tiu jubileo.

Stig Kinnander en Tibro, membro de la klubo, dum multaj jaroj aranĝis helpsendadojn al Pollando. Nun li transprenis la taskon sendi manĝaĵoj kaj alian helpon al Estonio. La membronombro en Skövde estas nun 65. Dum 1991 ili havis trispecajn studrondojn kaj tre varian kunvenprogramon.

Jubilea festo okazos la 17-an de novembro.

Tutlanda renkontiĝo en Tanzanio

Tanzaniaj esperantistoj invitas al partopreno en sia unua tutlanda renkontiĝo. Ĝi okazos ek de la 4-a de julio dum tri ĝis kvar tagoj.

Reprezentantoj de kluboj en la tuta lando kunvenos por la unua fojo por elekti sian estraron kaj por ŝanĝi la nomon de la landa asocio (de Tanganyika Esperanto-Asocio, kiu dormis dum jardekoj, al Tanzania Esperanto-Asocio).

Okazos ankaŭ prelegoj kaj kurso, al kiuj eksterlandaj gastoj povus kontribui.

Se vi jam pripensis afrikan vojaĝon, ne hezitu nun. Se vi ne pripensis tion, rekonseru viajn proksimajn vojaĝplanojn. La ekzota medio kaj la entuziasmo de la junaj afrikaj esperantistoj garantias sukcesan kunestadon. Lige al la renkontiĝo eblas aranĝi ekskursojn.

Por informoj skribu al **Anita Dagmarsdotter, Marichamngatan 18, 164 79 Kista**. Prefere inter la 7-a kaj 8-a horo matene eblas telefoni, je numero **08-751 7379**.

Granda ekspozicio pri esperanto en la urba biblioteko en Kungälv

Inter la 10-a kaj 26-a de februaro okazis granda ekspozicio en la urba biblioteko de Kungälv. La ĉefa temo estis "Lingvaj problemoj en Eŭropo kaj EK". Por lumigi la demandojn ni tradukis la broŝuron *Komunikado en Eŭropa Komunumo 1992*, kiun ellaboris grupo de ekspertoj en Bruselo sub aŭspicio de UEA, ILEI kaj EEU (= Eŭropa Esperanto-Unio). Ĝi enhavas projekton pri enkonduko de esperanto en la EK-on kiel interpreta lingvo, prezenton de la lingvo esperanto kaj ankaŭ ideon kiel enkonduki ĝin en la lernejojn de la EK-landoj. Ni esperas, ke pli da homoj uzu tiun materialon en sia informlaboro.

Sed la ekspozicio ankaŭ diversmaniere informis pri la lingvo mem. Ni plenigis la tutan ekspozician halon kaj provis mont-

ri la nuntempa uzadon de esperanto en diversaj sferoj. Multaj tute ne sciis, kio estas esperanto, kaj tial ni petis al Martin Weichert kaj Lars Forsman en du vesperoj prezenti la lingvon al la publiko per prelegoj en la biblioteko. Aparte multaj venis al la prelego de Lars Forsman, eble ĉar ni tiam havis ankaŭ du eksterlandajn gastojn – Andrzej Pettyn, bone konata ĵurnalisto de la pola radio kaj Abdurahman Junusov, ĉefo de la kultura kaj arta sekcio de la televido en Dagestano.

La ekspozicio donis sufiĉe bonan eĥon – per helpo de la komunuma kultura konsilio kaj la biblioteko estis anoncoj kaj informoj pri la ekspozicio en la gazetoj, aperis artikoloj en gazetoj en Kungälv kaj Gotenburgo, kaj la tutan tempon afiŝoj diversloke en la urbo reklamis la ekspozicion kaj la prelegojn.

En la fino 16 personoj anoncis sin al kurso. Tial ni aranĝos "gustuman" kurson jam fine de marto kaj esperas revidi la homojn tie kaj poste kapti ilin kiel membrojn de nia esperantoklubo en Kungälv.

Märtha Andreasson

Kongress på FN-område

Den 77:e årliga esperanto-världskongressen äger i år rum i Wien, Österrike, närmare bestämt på det område där Förenta nationernas byggnader är belägna. Temat för kongressen är "Det gemensamma europeiska huset" och närmare 2000 deltagare väntas från hela världen.

En esperanto-världskongress är i själva verket en gemensam ram för en uppsjö av olika arrangemang. Många internationella intressesammanslutningar förlägger sina årsmöten till kongressen. Det "Internationella kongressuniversitetet" anordnar som vanligt en föreläsningsserie i samband med kongressen, där framstående fackmän inom olika områden belyser sina respektive ämnen på ett populärvetenskapligt sätt. En viktig del av det hela är det omfattande kulturprogrammet, med teaterföreställningar, konserter, författarpresentationer m.m.

Varje år anordnas även en fristående esperanto-världskongress för ungdomar. I år äger den rum i Montreal, Kanada, under temat "Fritid".

Esperanto 100 år i Göteborg

Internationella vänskapens vecka inföll i år mellan 17–23 februari. Den veckan använde man i Göteborg som jubileumsvecka, eftersom det i år är 100 år sedan den första esperantoklubben i Göteborg bildades av G.H. Backman. Ingen av de klubbar som nu finns i staden är dock direkta efterföljare till den klubben.

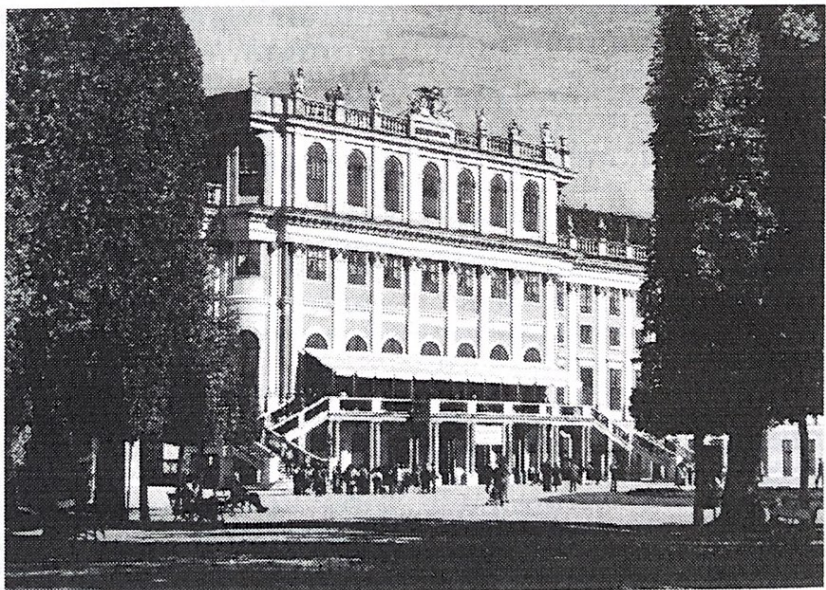
Några göteborgsesperantister har påbörjat ett forskningsarbete om esperanto i Göteborg under dessa 100 år. En historik ska presentera senare under jubileumsåret. Under jubileumsveckan hade vi besök av Andrzej Pettyn från polska radion och Abdurakhman Junusov, kulturchef för televisionen i Dagestan. Till sammans med esperantister från Göteborg har de besökt tidningar och TV-huset för att informera om esperanto i allmänhet och om den esperanto-utställning som under tre veckor pågick i utställningshallen på Kungälv's stadsbibliotek med huvudtemat "Esperanto och EG".

Jubileumsveckan avslutades på lördagen med en festlighet där ett 60-tal personer deltog. Programmet var omväx-

lande och inbegrep även lekamlig spis. Ebbe Vilborg presenterade arbetet med historiken och gav en kort översikt över de hundra åren. Ralf Jalming hälsade gästerna välkomna. Ulrika Sjögren och Helma Nilsson bjöd på sång och musik, trollkarlen Samiro (Sune Ahlm) från Vänersborg roade och Märtha Andreasson läste några dikter som hittats i arkivmaterialet – nedskrivna 1923 och 1928, men ännu lika aktuella.

Under programpunkten "Gästerna har ordet" fick vi höra hälsningsord från A. Pettyn och A. Junusov samt en tredje gäst, Heino Pavelsson från Estland. Börje Andersson framförde hälsningar från SEF:s styrelse och Sten Broman från Skövdeklubben. En gäst från Stockholm, Inga-Maj Lindkvist (f. Adamsson), talade också. Skriftliga hälsningar hade kommit från Falköping, Lund och en grupp i Linköping, där ett par namn, Justine och Fred Turner, tillhörde den tidiga esperantorörelsen i Göteborg – Justine var med och startade "La Ondo" i Västra Frölunda.

Märtha Andreasson

Slottet Schönbrunn – en bland otaliga sevärdheter i årets kongresstad Wien.

(Foto: Simoner/Österreich Werbung)

Esperantoböcker att börja med

En bra start

Nybörjarpaket 280 kr

Jen nia mondo 1 med kassetband, *Lilla esperanto-ordboken*, *Nya kompendiet*. Med detta paket får man en bra grund i esperanto.

Läroböcker

Jen nia mondo 1 62 kr

Den mest använda läroboken i esperanto för självstudier och kurser. Den innehåller lätta dialoger mellan Helena och Petro, deras vardag och deras lilla kärlekshistoria.

Jen nia mondo 1, kassetband 80 kr

Jen nia mondo 2 85 kr

Fortsättning på *Jen nia mondo 1*

Jen nia mondo 2, kassetband 80 kr

Allas andra språk 60 kr

Lätt lärobok med traditionell uppläggning, korta stycken med varierande innehåll.

Allas andra språk, kassetband 80 kr

Brevkurs i esperanto (6 brev) 15 kr

Det första brevet är gratis och återsänds för rättning. De följande breven kostar sedan två frimärken varje gång. Det går också att köpa hela kursen på en gång utan rättning för 15 kr.

Ĉu vi parolas Esperante? Internacia lernolibro 60 kr

Lärobok helt på esperanto.

Ĉu vi parolas Esperante?, 2 kassetband 150 kr

Ek! 60 kr

Lärobok för självstudier. Den ger fortlöpande uppgifter och ger rätt svar på nästa rad.

Ek!, kassetband 80 kr

Esperantokompendium 80 kr

Kompendiet ger en grundlig överblick över esperantos uppbyggnad, ordbildning och grammatik.

Grodan 80 kr

En rolig lärobok i esperanto. (Lite sjuk humor...)

Lernu esperanton nun! 70 kr

En fördjupning av brevkursen och fortsättning på den.

Liza kaj Paŭlo 20 kr

Tecknad berättelse med korta texter för nybörjare.

Liza kaj Paŭlo, kassetband 80 kr

Ordbygge/Vortkonstruado 25 kr

Ett roligt sätt att lära sig bilda nya ord i esperanto. Det finns ett övningshäfte som heter *Ordövningar*.

Ordövningar 5 kr

Övningshäfte till *Ordbygge/Vortkonstruado*

Tendaraj tagoj 66 kr

Lärobok med bilder och texter om 10-14 åringar på tämläger, helt på esperanto

Ordböcker

Esperanto! Nyckel till det internationella språket 12 kr

Häfte i fickformat med esperanto-svensk ordlista och ett koncentrat av esperantos grammatik

Lilla esperanto-ordboken 60 kr

Ordbok sv-esp och esp-sv. För nybörjare och lätt läsning.

Ordbok, Esperanto-Svenska 50 kr

Utförlig ordbok esp-sv.

PIV, Plena ilustrita vortaro de Esperanto 550 kr

Ordbok helt på esperanto, med utförliga definitioner, förklaringar och exempel. Detta är den normgivande esperanto-ordboken.

Lätt läsning, m.m.

Ili kaptis Elzan! 60 kr

En spännande berättelse på esperanto, skriven av en schweizisk psykolog och författare, särskilt med tanke på nybörjare. Från en lätt början byggs språkkunskaperna på steg för steg.

Lasu min paroli plu 78 kr

Lättlästa, korta berättelser.

Paŝoj al plena posedo 85 kr

Den mest använda läseboken för fortsättningsstudier. Korta stycken av olika slag med ordlistor, med stigande svårighetsgrad.

Pipi Ŝtrumpolonga 125 kr

Pippi Långstrump på esperanto. En läsoplevelse, antingen man bara vill läsa eller jämföra med det svenska originalet.

Skriv brev på esperanto 25 kr

Råd och upplysningar om hur man skriver brev på esperanto.

Ture Sventon en Londono 75 kr

Svensk barnbok i översättning till esperanto, rolig även för vuxna. Ture Sventon äter "temlor" och har kattproblem.

Kiel diri... 55 kr

Praktiska ord, fraser och uttryck ordnade efter olika ämnesområden.

Pasporta Servo 60 kr

Adresslista över personer som är villiga att låta andra esperantister övernatta gratis. Mer än 800 adresser i 59 länder.

Skicka din beställning till:

Esperanto-Centro, Brunnsgatan 21, 111 38 Stockholm, tel: 08/11 74 34

Det farliga språket

Ulrich Lins. **La danĝera lingvo. Studo pri la persekutoj kontraŭ Esperanto.** Bleicher Eldonejo. Gerlingen 1988. 546 s.
Ulrich Lins. **Die Gefährliche Sprache. Die Verfolgung der Esperantisten unter Hitler und Stalin.** Bleicher Verlag. Gerlingen 1988. 326 s.

Ulrich Lins, politisk historiker och japanolog, har i boken *La danĝera lingvo* (tysk upplaga: *Die Gefährliche Sprache*) redogjort för förföljelserna mot esperantister i Tyskland, Östasien och Sovjetunionen.

Redan från början röntes esperanto motstånd från de tsarryska statsmakterna, som fruktade att esperantisterna i allians med författaren Leo Tolstoj, själv esperantist, skulle utgöra ett hot mot tsarregimen. Den första tidskriften på esperanto *La Esperantisto* förbjöds. I stället startades *Lingvo Internacia* i Uppsala.

I Nationernas förbund diskuterades frågan om esperanto mest ingående under tiden 1920-1923. Edmond Privat, anställd som tolk vid NF, lyckades väcka intresse för esperanto bland delegaterna från ett tiotal länder, vilka enades om ett förslag att införa ett "enkelt medel för internationell kommunikation", och därför undersöka resultaten av esperanto-undervisning. En sådan undersökning genomfördes också 1922. Reaktionen från Frankrike blev häftig. Man förbjöd franska esperantister att använda offentliga skolor för esperantokurser. Edmond Privat nekades inresevisum, och franska myndigheter gav i tysthet det rivaliserande språk-projektet ido olika former av stöd, för att skapa splittring i esperanto-rörelsen. Undersökningsrapporten fastslog de framsteg esperanto gjort, men det enda beslut detta föranledde var att språket godkändes som språk för telegrafi.

Esperanto var jämförelsevis starkt i 1920-talets Tyskland. Den 15:e Universella esperanto-kongressen i Nürnberg samlade nästan 5000 deltagare. I Tyskland utkom flera av de största esperantotidningarna och många böcker. Statistik från 1926 uppger att 30 868 tyskar talade esperanto. Motstånd mot esperanto fanns främst inom Allgemeiner Deut-

scher Sprachverein. De framväxande nazisterna agiterade också mot esperanto, p.g.a. dess judiske upphovsman.

Den tyska esperanto-organisationen Germana Esperanto-Asocio försökte till en början att förhålla sig strikt politiskt neutralt. 1931 grundade därför myndigheterna Neue Deutsche Esperanto-Bewegung, för att propagera nazism bland esperantister. Båda organisationerna tvingades att upphöra med all verksamhet stegvis 1935-1937.

Det förefaller som om de flesta esperantisterna lät sig tystas av övermakten och höll språket vid liv i hemlighet. Ett antal esperantister arkebuserades dock eller sändes till koncentrationsläger. Bland dessa märks Lidia, Zofia och Adam Zamenhof, barn till Ludvik Lazar, samt några tiotal andra.

I Kina undertrycktes esperantister under 1930-40-talen dels för att många av dessa stödde anarkismen, dels för att andra, bl.a. författaren Bakin, anslöt sig till rörelsen för att helt och hållet ersätta det kinesiska skriftspråket med *latinxua*, kinesiska skrivet med latinska bokstäver. När *latinxua*-anhängaren Qi Qiubai avrättades 1935, utvidgades kuomintangregeringens motstånd mot *latinxua* till ett motstånd mot esperanto generellt. Situationen i Japan var liknande. Esperanto undertrycktes under 1930-40-talen eftersom många esperantister var aktiva i olika vänsterrörelser. En annan stor grupp bland esperantisterna var ömotot-anhängarna. Den nya shintobaserade religionen ömoto, som i strid med det officiella statsshinto inte erkände kejsaren som överhuvud, hade redan tidigare antagit esperanto som mellanfolkligt språk. Detta ökade ytterligare trycket mot esperanto. Ett okänt antal esperantister fängslades, torterades och dog i fångelser.

Författaren ägnar dock huvuddelen av utrymmet i *La danĝera lingvo* för att skildra förföljelser mot esperantister i Sovjetunionen. Under 1920-talet fick esperanto ett outtalat stöd av sovjetmakten. Frimärken med text parallellt på ryska och esperanto utgavs. Utgivningen av böcker och tidskrifter på esperanto var livlig. Det kommunistiska ungdomsför-

bundet Komsomol uppmanade arbetare att brevväxla på esperanto med arbetare i andra länder. Brevväxlingen var intensiv. Som exempel kan nämnas att under åren 1926-27 sände esperantister i Smolenskregionen 3800 brev till utlandet. De mottog 3600 brev, varav 778 publicerades i guvernementstidningen *Rabotjij Put'*. 1929 förändrades myndigheternas inställning till brevväxlingen. Esperantisterna fick försvara sig mot anklagelser att de brevväxlade med utländska småborgare. Organisationen Sovetrespublikara Esperanta Unio började diktera innehållet i de brev medlemmarna skulle skriva, och intresset för brevväxlingen minskade såväl inom som utom landet. Brevväxlingen upphörde helt under 1930-talet. Orsakerna är klara: myndigheterna oroades av att esperantisterna hade direktkontakt med utlänningar. De jämförelser som gjordes mellan Sovjetstaten och andra länder, utföll inte alltid till den förstnämndas fördel.

Under 1920-talet fördes debatter mellan de sovjetiska esperantisterna och språkvetaren Nikolaj Marr, känd för sin "jafetidiska" språketeori, enligt vilken språket har uppstått från olika dialekter som smält samman till språk, vilka i sin tur kommer att smälta samman till ett språk, gemensamt för hela mänskligheten. Enligt Marr skulle denna utveckling ske "naturligt", och han antog därför en avvisande inställning till esperanto. Debatten mellan esperantister och Marrs anhängare fördes bl.a. i tidskrifter som *Ogorjok*.

1937-38 krossades esperantorörelsen i Sovjetunionen. Det är omöjligt att säga hur många esperantister som avrättades eller dog i fångläger. De utgör en mindre del av de miljontals människor som fick sätta livet till under stalintidens förföljelser, men esperantorörelsens uppgång och fall i den unga Sovjetstaten är ett stycke jämförelsevis okänd men intressant historia.

Leif Nordenstorn

Kalendaro

APRILIO

- 13–20 **8-a Printempa Semajno Internacia**, por plenkreskuloj kaj infanoj, Bad Neuenahr-Ahrweiler, Germanio (Wolfgang Bohr, Johannes-Kirschweg-Str. 11, D-W-5483 Bad Neuenahr, Germanio)
- 18–25 **Internacia renkonto de infanoj**, Kultura Esperanto-Domo, Grésillon, F-49150 Baugé, Francio.
- 25–26 **Lingva seminario**, pri norvegaj literaturo kaj folkloro, Gullbrannagården, Halmstad (Suda distrikto de SEF)
- 30 aprilo–5 majo **Latvia Internacia Printempo**

MAJO

- 9–15 **1-a Pekina internacia simpozio pri aplikado de esperanto**, Pekino, Ĉinio (Pekina Esperanto-Asocio, P.O. Box 1089, CN-100034 Beijing, Ĉinio)
- 22–24 **Sveda Esperanto-kongreso**, Oskarshamn, vidu paĝon 3.

JUNIO

- 5–8 **70-a Germana Esperanto-Kongreso**, Schwerin, Germanio (Ursula Felhölter, Lathener Str. 4, G-W-4500 Osnabrück, Germanio)
- 24 junio–9 julio **Internacia amika renkonto**, Kultura Esperanto-Domo, adreso supre.
- 28 junio–3 aŭgusto, **25-a Somera Studsemajno**, Jyväskylä, Finnlando (Seija Kettunen, Keihäsmiehenkatu 3, SF-40630 Jyväskylä, Finnlando)

JULIO

- 6–11 **Somera kurso**, Karlskoga Popola Altlernejo
- 18–25 **1-a mondkongreso de Esperantistoj Handikapuloj**, (Asocio de Esperantistoj Handikapuloj, p.k. 63, CS-274 01 Slany, Ĉeĥoslovakio.)
- 9–22 **Prelegoj kaj kursoj**, Kultura Esperanto-Domo, adreso supre.
- 23 julio–5 aŭgusto **Lernu, praktiku kaj perfektigu**, Kultura Esperanto-Domo, adreso supre.
- 25 julio–1 aŭgusto **Universala Kongreso de Esperanto**, Vieno, Aŭstrio.

AŬGUSTO

- 2–8 **Turismaj tagoj**, Vrátna valo (Esperanto-klubo, P.O.B. B-152, CS-012 41 Zilina, Ĉeĥoslovakio)
- 2–9 **48-a Internacia Junulara Kongreso**, Montreal, Kanado (Informoj venos en *La Espero*)
- 6–19 **Lernu, praktiku kaj perfektigu**, Kultura Esperanto-Domo, adreso supre.
- 20 aŭgusto–2 septembro **Instruado kaj instru-helpiloj**, Kultura Esperanto-Domo, adreso supre.
- 24 aŭgusto–16 oktobro **Kurso por komencantoj**, Karlskoga popola altlernejo

SEPTEMBRO

- 12–19 **Internacia Semajno**, studa kaj turisma, Montpellier, Francio (Centro Culturel Esperanto, 5, Rue du Docteur Roux, F-34000 Montpellier, Francio.)

OKTOBRO

- 26 oktobro–18 decembro **Daŭriga kurso**, Karlskoga popola altlernejo

DECEMBRO

- 15 **La tago de la libro**

OFTE:

Kultura Esperanto-Domo, Grésillon, F-49150 Baugé, Francio. (Ankaŭ gastigo)

Anoncetoj

Hungara lernejo dungus du pedagogojn ekde aŭgusto 1992 por intense instrui Esperanton al 6-jaraj infanoj. Fondajo Talento, H-2041 Budaörs, Pf. 102, Hungario.

Nico-Esperanto intencas esperanto-domon kaj volas vendi kuponojn, kiuj estas antaŭpago de estonta tranoktado: Nice-Esperanto, Les Hortensias 2. 121bis Boulevard Napoléon III, F-06200 Nice, Francio.

Den nya annonstidningen Monda Markato Internacia ges ut av Linguistisches Bureau A Schubert i Tyskland. Tidningens sprids i 80–100 länder. Minsta annonspris: 50 kronor. Information: K-G Data i Skövde, Aspvägen 1A, 541 41 Skövde, Telefon: 0500-30973. Från K-G Data kan man också erhålla esperantotypsnitt för IBM-kompatibla datorer.

Dezirata korespondi:

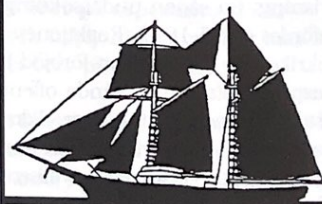
25-jara litovo pri kolektado de poŝtmarkoj kaj libroj: Romas Vosylius, str Švietimo 20. LT-4520 Marijampole, Litovio.

21-jara livovino: Vilė Vizbaraitė, v Juknevičiaus 74-20, LT-4520 Marijampole, Litovio.

SEF KONGRESO de Esperanto

22–24
majo
1992

Oskarshamn

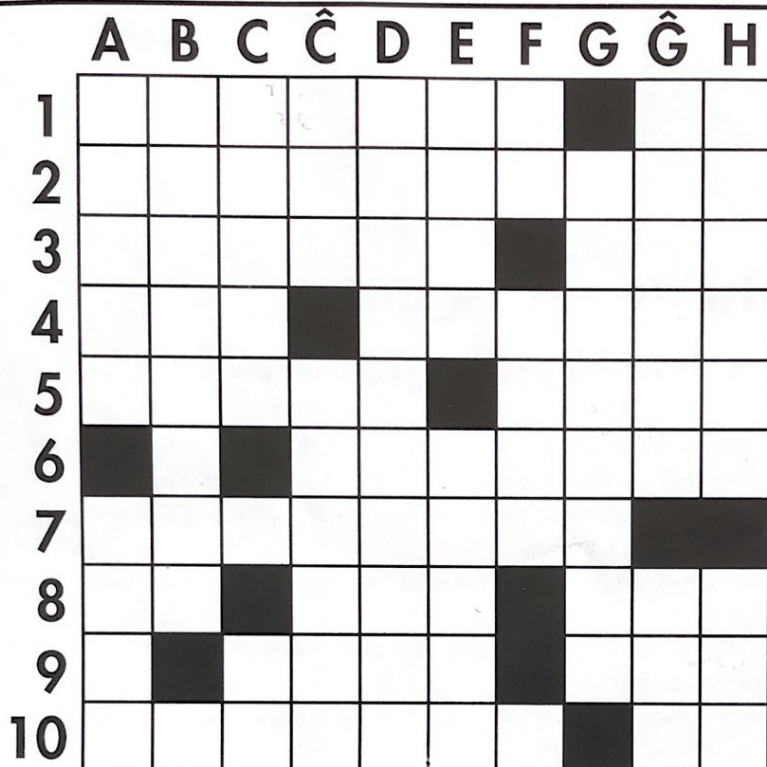
Skicka inte brev utan kongressmärken!

Beställ genom
pg-konto 481 43 95–2
SEF-jarkongreso
c/o Tore Johansson

Pris inkl. porto:

8 st	15 kr
16 st	20 kr
32 st	35 kr

Krucvortenigmo

Vertikale

- A Glavo – Atlantiko
- B Floron
- C Pluv' kaj vent' – 15-a kaj 5-a literoj
- Ĉ Malgranda – Skeleto
- D Italan dancon
- E Sankta bild' – Nevidebla materio
- F Finajo de verbo – Plendokria
- G Staloj por laborbestoj
- Ĝ Eble fianĉin' – Denova
- H Granda trabo – Akvomas'

Horizontale

- 1 Disfalinta imperio – Pecet'
- 2 Antaŭtempe prijuĝata
- 3 Kolekto de dokumentoj – Bru' de insekto
- 4 Eternule – Gabriele
- 5 Limriveron – Enmet'
- 6 Organ' de la floro
- 7 Malgrandmontaj
- 8 Membr' – Flugilo – Metalo
- 9 Malmola metal' – Atentiga adverbo
- 10 Komandoj – Vorteto por daŭro

	A	B	C	Ĉ	D	E	F	G	Ĝ	H
1	B	I	B	L	I	O	T	E	K	O
2	J	■	A	■	N	O	R	D	E	N
3	A	R	B	E	D	■	O	E	R	O
4	L	U	I	T	A	■	G	N	O	M
5	I	S	L	A	N	D	O	■	■	A
6	S	T	A	Ĝ	■	I	N	V	I	T
7	T	I	N	■	I	U	■	U	L	O
8	O	K	T	O	B	R	A	N	■	P
9	K	A	O	L	I	N	■	D	U	E
10	O	■	J	E	S	■	M	O	R	O

Solvo de la krucvortenigmo en La Espero n-ro 1/1992

Donacoj

Gunnar Birgersson, Arlöv 10. Justina Turner, Ljungsbro 150. Sven Österberg, Växjö 40. Adolf Westman, Björna 15. C.G. Ingstedt, Vällingby 100. Rune Ekmark, Sandviken 65. Ulf Nordebo, Korskrogen 10. Arvid Johansson, Huskvarna 150. Erik Svärd, Malmö 500. Margit Rudolphson, Karlshamn 100. **Je memoro de Lars Andersson:** Stina Andersson, Munkfors 200. **Klubo Cent:** Tore Fors, Billegerga 100. Valfrid Sandén, Bromma 100. Ivar Andersson, Hälleforsnäs 200. Gösta Persson, Hälsingborg 100. Tore & Signhild Johansson, Kalmar 200. Leif Nordenstorm, Luleå 100. Alice & Nils Johansson, Norrköping 200.

Klubo Mil:

Ĝi povus esti ankoraŭ pli granda! Jen la listo pri la ĝisnunaj membroj:

- 1) Sven Möllestad, Hälsingborg 1000.
- 2) Britta & Arne Andersson, Halmstad 1000.
- 3) Bertil Bengtsson, Hallsberg 1000.
- 4) Jan Milld, Västerhaninge 1000.

Nova membro:

- 5) Helsingborgs E-förening, 1000.

Individuaj esperantistoj, kluboj kaj organizaĵoj – fariĝu membroj per donaco de 1000 kronoj aŭ pli. La poŝtĝironumero de SEF estas 20 12-3. Skribu "Klubo Mil" sur la kuponon.

Sten Svenonius
Vendelsfridsgr 4C
21764 Malmö

31

Esperantoförbundet, Brunnsgatan 21, 111 38 Stockholm

Vill du ge esperanto en rejäl chans att spridas?

Det saknas inte ideer för hur vi skall kunna arbeta för esperanto. Däremot saknas det pengar. Vill du ge esperanto en rejäl chans att spridas? Ge då en frikostig gåva till Svenska Esperantoförbundet:

- Antingen kan du betala 1000 kronor och på så sätt ansluta dig till "Klubo Mil", Svenska Esperantoförbundet, postgiro 20 12-3.
- Du kan också begära automatisk överföring från ditt bankkonto till Svenska Esperantoförbundet. På det sättet ger du varje månad en gåva.

Om du vill ha automatisk överföring skall du lämna följande uppgifter till banken:

"Automatisk överföring skall göras från mitt konto nr: _____

till Svenska Esperantoförbundets konto nr (6667-106 733 222) vid Svenska Handelsbanken, Skövde, den ___:e dagen varje månad, med en summa av _____ kronor.

Mitt namn som skall anges som avsändare är: _____"

Semestra på esperanto!

Några adresser till researrangörer och semesterhem som ordnar semestrar med möjlighet att dagligen använda esperanto:

Esperantotur-direkcio, ul. M. Skłodowskiej-Curie 10, PL-85-094 Bydgoszcz, Polen.

Esperantoturist, str. Positano 40, BG-1000 Sofia, Bulgarien.

Esperanto-Vojaĝservo de Usono, p/a Travel Service Montclair, 6104 La Salle, Oakland, CA 94611, USA.

Espertur, Pf. 193, H-1368 Budapest, Ungern.

Internacia Kultura kaj Kleriga Centro, E-Centro de SEA, Sobotské sáemestie 6, CS-058 01 Poprad, Tjeckoslovakien.

Kultura Centro Esperantista, Pf. 771, CH-2301 La Chaux-de-Fonds, Schweiz.

La Kvinpetalo, route de Civaux, F-86410 Bouresse, Frankrike.

SVENSKA ESPERANTO

NYA ORDBOKEN!

**Ca 500 sidor, inbunden
Med de nyaste svenska orden**

**Pris, inkl. porto:
360 kr**

ESPERANTOFÖRLAGET

Box 7502, 200 42 Malmö, postgiro 578-5